

Datagericht werken

Handreiking voor netwerkcoördinatoren

Versie 01-12-2025

Hoe krijg je inzicht in het aantal mensen met dementie in jouw regio? Wie zijn deze mensen en waar liggen de behoeften als het gaat om zorg en ondersteuning? Welke zorg en ondersteuning wordt er al geboden?

Werken met data in een dementienetwerk geeft je inzicht in de huidige situatie, in de behoeften van mensen met dementie en hun naasten en in mogelijke verbeterpunten voor je netwerk.

Waarom werken met data?

Leren en verbeteren

Met data kun je je netwerk in kaart brengen. Gegevens in de vorm van cijfers geven een indicatie, maar vertellen je nog niet waarom iets zo is. Je wilt natuurlijk ook het verhaal achter de cijfers weten, bijvoorbeeld van professionals of van mensen met dementie en hun naasten zelf, dat noemen we leren en verbeteren. Dat vraagt dus om aanvullende kwalitatieve informatie om de cijfers die je hebt verzameld te kunnen duiden. Hoe komt het precies? Welke mechanismen zitten erachter?

Sturen

Met data kun je monitoren en sturen. Op basis van eerder geformuleerde doelen kun je aan de hand van monitoringsgegevens een actie in zetten of ingrijpen. Dit kan bijvoorbeeld wanneer een bepaalde waarde die wordt gemeten buiten afgesproken grenzen ligt of heel erg opvalt. Denk bijvoorbeeld aan een situatie waarin er helemaal geen aanvragen komen van mensen met een migratieachtergrond. Of als de caseload van casemanagers in de ene gemeente veel hoger is dan in de andere.

Verantwoorden

Data kun je gebruiken om je beleid of aanpak te onderbouwen. Zo kun je laten zien wat je hebt gedaan met de gelden die bijvoorbeeld de gemeente of verzekeraar beschikbaar heeft gesteld voor het uitvoeren van een bepaalde voorziening. Je kunt duidelijk maken wat je gedaan hebt en wat je hebt bereikt. Je kunt met data 'tellen en vertellen' en het gesprek aangaan over vragen die ontstaan nadat je het verhaal hebt verteld.

Dus data geeft concreet inzicht in de volgende punten:

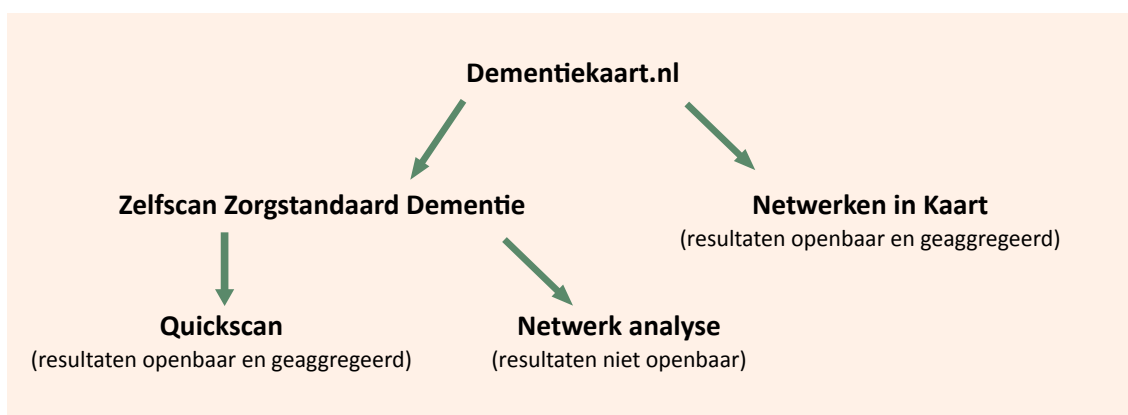
- Je netwerk verbeteren: waar liggen verbeterpunten?
- Monitoren: wat is het effect van verbeteracties? Het helpt ook om ontwikkelingen in je netwerk in beeld te krijgen.
- Verantwoorden: hebben we bereikt wat we hebben beloofd of afgesproken?

Welke vragen wil je beantwoord krijgen?

- Maak **doel en doelgroep helder** - Wat is het probleem, wat willen we uitzoeken en bereiken? Wie moet dit weten? Wie moet deze informatie of cijfers ontvangen?
- Wie of wat kan mij dit vertellen? Verzamel bestaande databronnen (lokaal/regionaal) of werkprocessen die jou bij je doel kunnen helpen
- Voorbeeldvragen formuleren. Hieronder een aantal voorbeelddoelen met bijbehorende vragen:
 - o Doel = Caseload Casemanager Dementie (CMD) vaststellen
 - Hoeveel mensen met dementie zijn er in de regio (uitsplitsing naar jong, migranten, lvb)
 - Hoeveel mensen met dementie hebben een CMD
 - Hoeveel casemanagers zijn er in de regio/aantal FTE
 - Welke fase van dementie bij aanmelding
 - Door wie verwezen (Huisarts, POH, Polikliniek Geriatrie, Specialist Ouderengeneeskunde, Wijkverpleging, Thuiszorg of andere verwijzer).
 - Indicatie (WLZ, ZvW)
 - o Doel = Dagbesteding mensen met dementie onder de loep nemen
 - Hoeveel mensen met dementie
 - Leeftijd
 - Man/vrouw
 - Huidige aanbod dagbesteding
 - Wat is de (lokale) behoefte hieraan bij mensen met dementie en hun naasten
 - Hoeveel mensen nemen deel aan een activiteit
 - Waarom nemen mensen nu niet deel aan een activiteit
 - o Doel = Mate van ondersteuning mantelzorgers in kaart brengen
 - Hoeveel mantelzorgers
 - Hoeveel mantelzorgorganisaties
 - Wat is de behoefte van mantelzorgers
 - Wat is de mate van belasting, ondersteuning, zorg en wat is de impact op hun leven
 - Volhoudtijd mantelzorgers
- Als je antwoord hebt op je vraag, wat doe je hier vervolgens mee? Hoe interpreteer je de gegevens voor jouw netwerk? Hoe deel en communiceer je deze uiteindelijk?

Welke databronnen zijn beschikbaar?

- **Dementiekaart.nl**: geeft inzicht in het gebruik van zorg en ondersteuning voor mensen met dementie en hun naasten. Beleidsmakers, bestuurders, coördinatoren van dementienetwerken en andere gebruikers kunnen de informatie in dit dashboard gebruiken om met zorgpartners in gesprek te gaan. Dementiekaart.nl bevat daarnaast de volgende tools voor netwerkcoördinatoren:
 - o **Zelfscan ZSD**. Hiermee krijg je inzicht in hoe jouw netwerk het doet als het gaat om het verlenen van zorg en ondersteuning volgens de aanbevelingen van de Zorgstandaard Dementie. **De Zelfscan ZSD** bestaat uit een **Quickscan** en een **Netwerkanalyse**. Deze zijn beide bedoeld om te zien hoe je netwerk zich verhoudt tot de aanbevelingen in de Zorgstandaard Dementie.

- De **Quickscan** vul je in als netwerkcoördinator om snel en globaal een beeld van je netwerk te hebben. De geaggregeerde resultaten van alle netwerken vind je op [Dementiekaart.nl](https://dementiekaart.nl).
- De **Netwerkanalyse** wordt ingevuld samen met partners in je netwerk. De uitkomsten geven input om het gesprek aan te gaan binnen je netwerk. De resultaten van de netwerkanalyse van je eigen netwerk zijn NIET openbaar.
- Meer informatie over de Zelfscan ZSD vind je [hier](#).
- o **Netwerken in Kaart** is ontwikkeld om te zien hoe je netwerk zich verhoudt tot het DNN Visiedocument over regionale netwerken. De resultaten van de netwerken worden geaggregeerd en openbaar weergegeven.
- **Dementiemonitor**: iedere twee jaar georganiseerd door Alzheimer Nederland in samenwerking met het Nivel. Een grootschalig onderzoek onder mantelzorgers van mensen met dementie (sinds 2022 ook onder mensen met dementie zelf). Er bestaan ook regionale rapporten.
- **Het regiobeeld**: regionaal beeld met feiten, cijfers en prognoses over het zorggebruik en het zorgaanbod. De feiten en cijfers worden aangevuld met kwalitatieve informatie, om zo duiding te geven aan het verhaal van de regio.
- **Home - GGD in Cijfers**: Deze website biedt een overzicht van GGD-en die statistische informatie en onderzoeksresultaten presenteren.

- **Gemeentezorgspiegel**: biedt informatie over het zorggebruik en zorgkosten in elke gemeente. Vanuit de Zorgverzekeringswet (Zvw), Wet Langdurige zorg (Wlz), Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo) en Jeugdwet (Jw) worden inzichten integraal weergegeven op gemeente-, wijk- en buurniveau. Met data en visualisaties.

Datawijzer Dementie

In deze datawijzer staat per thema aangegeven waar je data kan vinden voor je netwerk.

Zorggebruik	Landelijk, zorgkantoor of netwerkniveau: www.dementiekaart.nl (Data van CBS en Vektis) : geeft inzicht in het gebruik van zorg en ondersteuning voor mensen met dementie en hun naasten. www.regiobeeld.nl : regionale data op thema's als zorggebruik, bevolkingsontwikkeling en leefstijl. Buurt- en wijkniveau: www.gemeentezorgspiegel.nl (momenteel nog gratis)
Aantal gediagnosticeerde mensen met dementie	www.dementiekaart.nl (Data van CBS en Vektis) Landelijk-, dementienetwerk- en zorgkantoor niveau Factsheet Dementie (gemeente niveau)
Aantal thuiswonende mensen met dementie	www.dementiekaart.nl (Data van CBS en Vektis) Landelijk-, dementienetwerk- en zorgkantoor niveau
Aantal jonge mensen met dementie thuiswonend	www.dementiekaart.nl (Data van CBS en Vektis)
Mensen met dementie en een beperking	Er is geen standaard openbaar overzicht van aantal mensen met dementie én een beperking in Nederland. Je zult dus vaak data moeten combineren uit CBS/VZinfo, of een maatwerkdataverzoek indienen bij CBS of Zorginstituut.
Aantal mensen met dementie met lage SES	Hoewel er aanwijzingen zijn dat er een verband is, ontbreken landelijke statistieken op dit gebied. Aantal mensen met dementie naar inkomen: www.dementiekaart.nl, klik op dementienetwerkniveau en dan op thema Kenmerken van mensen met dementie. https://www.vzinfo.nl/dementie/inkomen
Percentage laaggeletterden met dementie	Geen specifieke aantallen bekend. Voor aantallen laaggeletterden: Pharos, SCP, Stichting Lezen & Schrijven
Percentage mensen (met dementie en een) migratieachtergrond	www.dementiekaart.nl (Data van CBS en Vektis) Landelijk-, dementienetwerk- en zorgkantoor niveau

Mantelzorgers (aantallen en belasting)	www.dementiekaart.nl (Data van CBS en Vektis) Landelijk, dementienetwerk- en zorgkantorniveau, klik op thema mantelzorg www.dementiemonitor.nl
Casemanagement (caseload, aantal fte, wachttijden)	Wachttijsten en wachttijden per netwerk: NZa: Informatiekaart Wachttijden casemanagement dementie- april 2025- Nederlandse Zorgautoriteit Aantal mensen met een casemanager landelijk en op netwerkniveau www.dementiekaart.nl op thema Zorgstandaard indicatoren caseload, aantal fte: Specifiekere informatie niet beschikbaar vanwege privacy- en bedrijfsgevoeligheidsregels. Worden regionaal verzameld en gedeeld met NZa. https://www.nza.nl/vraag-en-antwoord/wijkverpleging/welke-informatie-geeft-een-zorgaanbieder-door-aan-een-dementienetwerk
Stepped care, hoeveel bij POH	Aantal POH-consulten: Op aanvraag per regio: Nivel, zorggroep, ROS Aantal MDO's, doorverwijzingen: ROS, zorggroep, ouderenzorgnetwerk Beschrijvend/kwalitatief: Rapporten Vilans
Huisartsenzorg	Landelijk: www.dementiekaart.nl op thema Huisarten(post) Declaraties huisartsenzorg bij dementie: https://www.zorgcijfersdatabank.nl Bij sommige huisartsen coöperaties kan je gegevens ook lokaal opvragen.
WMO indicaties / gebruik	Landelijk, per netwerk en per zorgkantoor: www.dementiekaart.nl Per gemeente: https://statline.cbs.nl → zoek op: "Wmo maatwerkvoorzieningen"
Wlz indicaties / gebruik	Landelijk en per zorgkantoor: www.dementiekaart.nl Wordt geregistreerd door zorgkantoren en Vektis, en deels gepubliceerd door CBS of regiobeelden. https://statline.cbs.nl → zoek op "Wlz gebruik"

MPT en VPT gebruik	Landelijk en per zorgkantoor: www.dementieinkaat.nl op thema 'Langdurige zorg' • Per zorgkantoorregio: Aanvragen bij zorgkantoor. Neem contact op met het regionale zorgkantoor https://zorgkantoor.nl/zoek-uw-zorgkantoor • Aantal cliënten met VPT, MPT, PGB of intramuraal verblijf per regio of aanbieder. Mogelijk uitgesplitst naar diagnose (zoals dementie www.vektis.nl) • Per gemeente: CBS publiceert Wlz-zorggebruik per gemeente en per leveringsvorm (VPT, MPT, PGB, intramuraal), soms ook uitgesplitst naar indicatieprofiel https://statline.cbs.nl • Per aanbieder: Zorgaanbieders zelf houden bij hoeveel cliënten zij ondersteunen via MPT of VPT.
Crisis-cijfers	Er zijn geen data van RM-en (Rechterlijke Machtigingen). Er is wel een bestand met IBS-en door IGJ (Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd). Registratie gebeurt in het kader van de WZD (Wet Zorg en Dwang). IGJ publiceert landelijke rapportages, per dementienetwerk kan je deze niet direct opvragen. https://www.igj.nl/over-ons/igj-in-cijfers/cijfers-over-meldingen/cijfers-registratie-gedwongen-zorg/verpleeghuiszorg-en-wijkverpleging
Mensen met dementie en psychiatrische problemen	Bij sommige coöperaties van huisartsen is het mogelijk data van bepaalde postcodegebieden van mensen met dementie en psychiatrische problemen op te vragen.
Aantal bezoeken aan SEH door mensen met dementie	Landelijk - Urgente contacten huisartsenpost: www.dementieinkaat.nl op thema 'Huisartsen(post)' Netwerkniveau - Aantal bezoeken SEH door mensen met dementie: Factsheet Dementie
Waar sta je als netwerk t.a.v. de ZSD en informatie over andere dementienetwerken	Netwerkanalyse & Quicksan : achter de inlog voor netwerkregrisseurs op www.dementieinkaat.nl
Indicatoren van de Zorgstandaard Dementie	www.dementieinkaat.nl op thema 'Zorgstandaard indicatoren'

Welke bronnen helpen je om met de verzamelde data aan de slag te gaan?

- [Factsheet aan de slag met de dementiemonitor mantelzorg](#) geeft handvatten om in jouw netwerk aan de slag te gaan met de resultaten van de dementiemonitor en geeft tips en ervaringen van andere netwerken (Vilans i.s.m. Alzheimer Nederland, april 2023).
- In de [Checklist data voor dummies](#) vind je tips en voorbeelden om nóg beter te worden in het gebruiken van gegevens om regionaal beleid vorm te geven of te veranderen (Vilans i.s.m. Trimbos instituut, december 2020).
- Met deze [werkvorm 'werken met data'](#) kun je als netwerkcoördinator aan de slag met het verhaal dat jij wil vertellen op basis van data.
- De [Quickscan 'Zinvolle daginvulling voor mensen met dementie'](#) is bedoeld om beleidsmedewerkers van de gemeente overzicht en inzicht te bieden in de stand van zaken als het gaat om (door)ontwikkeling van zinvolle daginvulling voor mensen met dementie en hun mantelzorger(s) (Movisie, januari 2022).
- [Periodieke leerbijeenkomsten](#) datagericht werken georganiseerd door DNN en/of het programma Implementatie Zorgstandaard Dementie.

Voorbeeld uit de praktijk

- Netwerk Dementie Arnhem en omstreken ontwikkelt samen met casemanagers in de regio [infographics dementie per gemeente](#). Hierdoor zie je in één oogopslag het aantal (thuiswonende) mensen met dementie, in welke fase ze zitten, wie belangrijke verwijzers zijn en hoe lang een casemanager meestal betrokken is bij iemand met dementie.
- Netwerk Noordwest-Veluwe heeft een eigen [monitor](#) uitgebracht, die een compact beeld geeft van verschillende invalshoeken in het netwerk.

Tot slot

Zie cijfers als een hulpmiddel, geen doel op zich. Het is een kans om een aantal opvallendheden verder uit te zoeken en een kans om de kwaliteit van zorg en ondersteuning verder te kunnen verbeteren.

NB: Deze handreiking is gemaakt op basis van de notitie door Vilans n.a.v. de workshop 'Werken met data'.

De kracht van samen voor
een goed leven met dementie.
DNN versterkt de regionale
dementienetwerken, verbindt
ze met elkaar en bundelt hun
krachten. En is gesprekspartner
in het landelijk speelveld.